

Važen zakon za naše kmete

Deželni svet je te dni skoraj soglasno odobrila zakon o žlahtnih kulturah v kmetijstvu. Kdor je spremljal razpravo o tem zakonskem osnutku, je lahko ugotovil, da gre za važno vprašanje, ki je tembolj pomembno za naš slovenski živelj glede na dejstvo, da se precejšen njegov odstotek kljub neogibnemu naraščanju industrializacije in terciarnih dejavnosti še vedno ukvarja s kmetijstvom.

Novi zakon ima namen vzpodbujati in pripevati k razvoju žlahtnih kultur v kmetijstvu, kot so vinogradništvo, vrtnarstvo in cvetličarstvo. Marsikatero področje Furlanije-Juljske krajine (kot na primer naš Kras in naša Brda) ni primerno za tradicionalno kmetijstvo, ker zaradi svoje lege in geološke sestave ne more dajati takih hektarskih donosov, da bi pridelki lahko uspešno tekmovali s cenami na vsedržavnem in svetovnem tržišču. Skratka lahko preprosto trdimo, da se gojenje žitaric, koruze in podobnih pridelkov na teh področjih ne splača, ker izkupiček prodaje ne krije proizvodnih stroškov.

Prav gotovo pa so ta področja primerna za žlahtne, to je posebne kulture, po katerih je povpraševanje že sedaj veliko in bo v bodočnosti še večje. Tržaški Kras in okolica Gorice sta poleg tega tudi v privilegiranem položaju glede na dejstvo, da imata v svoji neposredni bližini veliko tržišče, kot je mesto Trst in bi zato morali biti prevozní in distribucijski stroški minimalni, vsekakor mnogo nižji kot tisti iz bolj oddaljenih področij.

Pravkar izglasovani deželni zakon predvideva med drugim prispevke za kritje do 50 odstotkov stroškov za nove vinograde v za to primernih legah ter predvideva dalje znatne prispevke za nove sadne nasade, za gojenje povrtine in cvetic.

Zakon pa bo po našem mnenju učinkovit, če bo poleg finančne plati vsaj posredno mogel rešiti tudi neko drugo vprašanje, ki je zelo važno, in sicer vprašanje postopnega prilagajanja kmetove miselnosti potrebam in zahtevam sodobnega časa. Tu so po našem potrebni intenzivno delo in živa prizadevanja kmetijskih strokovnjakov in kmetijskih stanovskih organizacij, ki morajo posamezne kmetovalce poučiti o novi stvarnosti, o novih prijemih v kmetijstvu in jim po možnosti tudi s kakim konkretnim dejstvom dokazati uspehe, ki se lahko dosežejo s smotnim in modernim gojenjem posameznih žlahtnih kultur. V tej zvezi se nam zdi zelo moder znani predlog deželnega svetovalca Slov. skupnosti Škerka, naj se na Tržaškem ustanovi preizkusno središče za žlahtne kulture, kjer bi ugotavljali, katere kulture so najbolj primerne za to področje, a bi hkrati izobraževali naše kmetovalce in jih tudi z

(Nadaljevanje na 2. strani)

GROZOTNI PRIMER BANDITIZMA V MILANU

Milan je danes gotovo gangstrska prestolnica Evrope. Skoro ne mine dan, da bi se ne zgodil kak hud zločin roparskega značaja. V ponedeljek pa je prišlo do zločina, kakršnega črna kronika v Milanu ne pomni in kakršnega menda še niso zagrešili tako hladnokrvno niti ameriški gangsterji — do premišljenega streljanja na nič hudega sluteče ljudi na ulici. Da bi ušli policiji, so štirje zločinci z brzostrelkami kosili vse, kar se je gibalo živega po ulici. Rezultat: dva mrtva (tretji je umrl v bolnišnici) in 21 ranjenih v bolnišnicah, med njimi šest policistov, drugi civilisti. Eden izmed banditov je bil aretiran. To je bivši pevec v nekem nočnem lokalu, solastnik garaže Adriano Rovoletto iz Turina. Tudi drugi trije razbojniki so doma iz Turina, a so, kot kaže, južnjaškega rodu.

NEOVIRANI

Okrog 15.35, skoro točno v sredini edine ure, ko so banke v Italiji popoldne odprte za javnost, so se pojavili pri vходу v podružnico št. 11 »Banco di Napoli« trije mlajši moški. Četrty je ostal za krmilom modro pobarvanega avtomobila »1100«. Eden izmed moških se je od zadaj približal policistu, ki je bil tam na straži, in ga silovito udaril s kopitom pištole po glavi, da je padel v nezavest. Vzel mu je orožje in ciljaval vanj s pištolo, medtem ko sta druga dva stopila v banko. Manjši, ki se je zdel vodja, je potegnil izpod jopiča brzostrelko, drugi revolver. Zavpila sta »Roke kvišku, vsi k zidu!«

Petim bančnim uslužbencem in kakim 10 klientom ni preostalo drugega kakor ubogati. Nato sta pobrala iz blagajne, katero je moral prestrašeni blagajnik odpreti, 9 in pol milijonov lir v gotovini in za 1 milijon čekov ter vse skupaj zbasala v veliko aktovko. Nato sta mirno odšla. Zunaj so vsi trije, tudi tisti, ki je pazil na policaja, ki se je ravno prebujal iz nezvesti in se skušal dvigniti, skočili v čakajoči avto in naglo odpeljali.

Vse skupaj je trajalo nekaj minut. Značilno pa je, da so bili nekateri ljudje priče, kaj se je zgodilo s policajem, ter so ves čas opazovali prizor pred banko, a se nihče ni zganil, da bi priskočil stražniku na pomoč ali da bi tekel obvestiti policijo. Bil so kot otrpli od strahu. Policijo so obvestili šele iz banke potem, ko so banditi odšli.

OBSTRELJEVANJE LJUDI NA ULICAH

Policija je takoj začela lov za njimi s petimi »Panterji«, katerim se je v nekaj minutah pridružil še drugih petnajst policijskih ter dvajset karabinjerskih avtomobilov. Banditski avto se je znašel v pasti in je začel divje krožiti po ulicah, policijski

avtomobili pa za njim, ali pa so mu skušali prestreči pot. Gangsterji so odgovarjali s strelji. Tedaj je pridrvel avto banditov do križišča, kjer se je pravkar zasvetila rdeča luč. A namesto da bi se ustavil, se je zagnal v križišče, hoteč predreti tok prečnega prometa, in vodja na zadnjem sedehu je začel žgati okrog sebe s strojnico po avtomobilistih, da bi si utrl prehod. Pri tem so ubili banditi šoferja tovrnega avtomobila 43-letnega Virgilia Oddoneja. Zadet je bil v čelo. Nastala je panika med avtomobilisti in več avtov je trčilo. Banditi so divje vozili naprej in kot pobesneli streljali na vsakogar na ulici, z brzostrelko in revolverji, v upanju, da bo kaos zaradi mrtvih in ranjenih ter zaradi zadevajočih se avtov zadržal policijske avtomobile, s katerih niso streljali, da bi ne bilo še več nedolžnih žrtev.

Na nekem drugem križišču so banditi ubili 35-letnega Francesca De Rosa za krmilom njegovega »600«. Ranjenih je bilo tudi več žensk in petletni otrok, ki je bil s svojo mamo ravno na poti k zdravniku, peš. Dobil je kroglo v grlo in je v smrtni nevarnosti. Končno so trije pogumni policisti v civilu in v civilnem avtu zaprli banditom pot, pri čemer je bil eden izmed njih hudo ranjen. Dobil je kroglo v prsi. Vendar je to omogočilo drugim policijskim avtom, da so se približali, toda ujeti se je posrečilo samo enega bandita, ki je bil ranjen. Ta je imel tudi aktovko z denarjem. Drugi trije so se porazgubili med hišami. Ujeti bandit pa je že povedal za imena svojih pajdašev. Zdaj je na lovu za njimi vsa policija v Milanu in Turinu.

NAGONI NEREDA

Milanski prefekt, ki je obiskal ranjence v bolnišnici, je izjavil, da je to najhujši primer banditizma, kar jih pomni kriminalna zgodovina Italije.

Bandit Rovoletto je že priznal, da je tolpa, ki ji je pripadal, izvršila tudi bančne rope v Rivarolu, Cirièju, Alpignano, v Via Ventimiglia v Turinu. Ostali trije banditi so Pietro Cavallero in Sante Notarnicola ter neki mlad Kalabrež. Tega so v torek aretirali na njegovem domu v Turinu. Piše se Donato Lopez, in je kljub svoji mladosti že prefrigan tič.

Značilno je, da je bil ujeti razbojnik v hudem strahu zaradi rane na roki, in šele ko so ga obvezali, je začel govoriti. Za druga življenja takim razbojnikom ni mar, za svoja pa se zelo boje.

Ob vsem tem se pojavlja vprašanje: zakaj se je gangsterstvo razpaslo ravno v Milanu in Turinu, najbogatejših mestih Itali-

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

• **NEDELJA**, 1. oktobra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojani; 10.15 Poslušali boste...; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Beli Očnjak«, Napisal Jack London, prevedel Pavel Hlaček, dramatisirala Desa Kravčev; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.30 »Plaha vdoma«, Povest, napisal Bonaventura Tecchi, dramatisirala Luciana Gorda, prevedel Vinko Beličič. Igra RO., režira Stana Kopitar; 17.30 Prijatelj zborovskega petja, pripravlja Janko Ban; 18.30 Kino, včeraj in danes; 20.30 Iz slovenske folklorne — Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico oktobra«; 21.00 Vaški ansamblji; 22.10 Sodobna glasba.

• **PONEDELJEK**, 2. oktobra, ob: 12.10 Počitniška srečanja, pripravlja Saša Martelanc; 13.30 Priljubljene melodije; 17.20 Ne vse, toda o vsem; 17.50 »Stolnica sv. Justa v Trstu«, pripravil prof. Rafko Vodeb; 18.00 Novi zbor »Montasio«; 19.30 Kako in zakaj — vprašanja in odgovori s področja znanosti; 20.50 Pripovedništvo naše dežele — Giorgio Bergamini: »Prijatelji na pomolu«; 22.30 Slovenski solisti. Pianist Jakob Jež.

• **TOREK**, 3. oktobra, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne — Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico oktobra«; 17.20 Slovenščina za Slovence, pripravlja prof. Martin Jevnikar; 17.40 »Kaj je psihologija?«, pripravil Danilo Sedmak; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja, pripravil Danilo Lovrečič; 20.35 Claudio Monteverdi: »Orfej«, pastoralna pravljica v treh dejanjih. V odmoru (približno ob 21.05): »Pogled za kulise«, pripravil Dušan Pertot.

• **SREDA**, 4. oktobra, ob: 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Joža Lovrenčič«, napisal Rado Bednarik; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.20 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.10 Zdravniška posvetovalnica, pripravlja dr. Rafko Dolhar; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.10) Knjižne novosti: »Slovenska književnost 1945-65 — lirika in proza«, ocena Valerije Glavič-Venuti.

• **ČETRTEK**, 5. oktobra, ob: 12.10 Znanost in tehnika; 17.20 Pregled zgodovine italijanskega slovstva: »Književnost prve polovice 13. stoletja«, pripravila prof. Marija Kacinova; 18.30 Sodobni italijanski skladatelji; 19.10 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravlja Krasulja Simoniti; 20.35 Za narodov blagor, igra v štirih dejanjih, napisal Ivan Cankar. Režira Jože Peterlin; 22.50 Romantične melodije.

• **PETEK**, 6. oktobra, ob: 12.10 Gospodinja nakupuje, pripravil prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.20 Ne vse, toda o vsem; 18.00 Zbor »Tone Tomšič«, vodi Marko Munič; 19.10 Novele XX. stoletja — Ivan Pregelj: »Gospoda Matije zadnji gost«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 22.15 V svetu jazz.

• **SOBOTA**, 7. oktobra, ob: 12.00 Iz starih časov: »Slavnostno odprtje železne ceste v Trstu leta 1857«, pripravil Lojze Tul; 13.30 Semenji plošč; 14.45 Pojeta Doris Day in Rocky Roberts; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 Oddaja za avtomobiliste; 16.45 Glasba za vaš transistor; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.40 Gojmir Budal: »Italijanski sever in jug — zemljepisne osnove gospodarskih razlik«; 17.55 Zbor »Glasbene Matice« iz Ljubljane; 19.10 Družinski obzornik; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 Aleksander Marodič: »Srebrno dno manilskega zaliva«; 21.20 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

1. oktobra, nedelja: Sever, Remigij
2. oktobra, ponedeljek: Mirna, Teofil
3. oktobra, torek: Terezija, Rezika
4. oktobra, sreda: Frančišek, Dejan
5. oktobra, četrtek: Dunja, Placid
6. oktobra, petek: Vera, Dalibor
7. oktobra, sobota: Marija, Justina

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Saragat v Avstraliji

Predsednik Saragat je prispel v ponedeljek zjutraj po dvodnevem oddihu na otoku Tahiti v francoski Polineziji v avstralsko prestolnico Canberro. Še isti dan sta imela on in zunanji minister Fanfani prve politične razgovore z avstralskimi državniki, zlasti z ministrskim predsednikom Holtom in z zunanjim ministrom.

Ob tej priložnosti je bila podpisana tudi nova pogodba o ravnanju z italijanskimi izseljenci v Avstraliji. Po tej pogodbi bodo priseljenci iz Italije popolnoma izenačeni v pravicah z avstralskimi delavci in nameščenci, tudi glede dodelitve stanovanj, varovanja itd. Odslej bo plačal, kdor se bo ob pomoči izseljeniških oblasti obeh držav izselil v Avstralijo, samo 25 dolarjev.

SODNA RAZPRAVA PROTI FRANCOSKEMU ČASNIKARJU

Pred vojaškim sodiščem v bolivijskem mestu Carimi, ki je središče tamkajšnje petrolejske industrije, se je pred dnevi začela razprava proti francoskemu časnikarju Regisu Debrayu in drugim obtožencem. Vsi ti so obtoženi sodelovanja z bolivijskimi uporniki.

Razprava je bila odložena na nedoločen čas, da se reši vprašanje pristojnosti vojaškega sodišča za obravnavanje prijavljene obtožbe.

—0—

V New Yorku se nadaljuje zasedanje Glavnega zbora Združenih narodov. Na njem naj bi razpravljali predvsem o vojni v Vietnamu in o napetosti med Arabci in Izraelci. A vse kaže da ta problema na tem zasedanju Združenih narodov ne bosta rešena.

Papeževo pismo o Vietnamu za Johnsona

Novi papežev nuncij v Washingtonu, monsignor Luigi Raimondi, je prinesel s seboj v Združene države papeževo osebno pismo za predsednika Johnsona. Nuncij je povedal, da se nanaša pismo na Vietnam, a ni hotel povedati, kaj vsebuje.

Pismo dokazuje, da je papež kljub vsem dosedanjim razočaranjem odločen nadaljevati s prizadevanjem za mir v Vietnamu, kljub svoji bolezni. Papež Pavel VI. je pre-

tresen nad trpljenjem vietnamskega ljudstva, tembolj, ker mu ni konca.

Prav zadnje dni poročajo od tam o novih hudih bojih, atentatih in demonstracijah v Saigonu proti vojaški kliki, ki se drži na vladi.

PAPEŽ PAVEL VI. — SEDEMDESETLETNIK

Papež Pavel VI. je dopolnil v torek sedemdeset let. Za to priložnost so izobesili v Vatikanskem mestu in na drugih vatiških poslopih v Rimu papeško zastavo, drugače pa ni bilo posebnih slovesnosti. Brzojavna voščila sta poslala papežu tudi predsednik Saragat (iz Avstralije) in jugoslovanski predsednik Tito. Enako tudi ministrski predsednik Moro.

Papeževo zdravje se je obrnilo na bolje in vsaj za zdaj ne bo potrebna operacija, kot pravijo zdravniki. Papež redno opravlja svoje funkcije, a še pod zdravniškim nadzorstvom.

Hrvatski romarji pri papežu

V soboto je sprejel veliko skupino hrvaških romarjev, ki so jo pripeljali v Rim hrvaški škofje s kardinalom in nadškofom Šeperjem na čelu. Papež se je dolgo pogovarjal z romarji, ki so mu poklonili srebrn kelih s hrvaškim grbom. Obljubil je, da bo maševal z njimi. Skupina je štela okrog 3500 romarjev. Pridružili pa so se ji tudi rimski Hrvatje.

D. L.

Sužnji v današnji Afriki

Norveško društvo proti suženjstvu je imelo pred kratkim svoje prvo javno zborovanje, ki je bilo zelo močno obiskano. Prirejeno je bilo v Nobelovem inštitutu v Oslu in velika dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička, kar dokazuje, kako aktualno je to vprašanje na Norveškem in na splošno v nordijskih deželah, kjer je humanistična skrb za vse, ki trpijo, zelo globoko občutena. Predsednik Društva proti suženjstvu je škof (protestantovski) Fridtjov Birkeli, ki je ob tej priložnosti opo-

zoril na to, da pravo suženjstvo še danes obstoja v mnogih deželah na svetu in to v raznih oblikah.

Na zborovanju so predvajali tudi novi norveški dokumentarni film o suženjstvu, ki je bil posnet na terenu in nudi konkretne dokaze o suženjstvu v Severnem Kamerunu. Film prikazuje delovne sužnje, ki jih nadzorujejo in stražijo moški s šibami in sulicami v rokah. V filmu je videti sužnja z zvezanimi rokami, ki se kot pes vrže k nogam svojega gospodarja. Hrbet ima pretepen od šib. Neki 80-letni mož je povedal, da je bil 70 let svojega življenja suženj bogatega Lamidijca (ljudje arabskega pokolenja) v Reiboubi. Tudi mnogo drugih črncev in črnk pripoveduje v filmu norveškemu misijonarju Halfdanu Endresenu, kako so bili sužnji in kako so jim vzeli njihove otroke. Nekateri so namreč pobegnili iz nečloveških razmer v suženjstvu in se zatekli k misijonarjem.

Na zborovanju je bilo sklenjeno, da se bo društvo trudilo za to, da bi pridobilo vse članice Združenih narodov, da bi ustanovile nadzorni organ, ki naj bi zatiral suženjstvo. Ustanovili naj bi tudi program pomoči za pobege in osvojene sužnje.

Norveški film o suženjstvu, delo misijonarjev, so oddajali tudi po ameriški in britanski televiziji.

POTRESNI SUNKI

V torek zjutraj je stresel mestece Kičevo v Makedoniji potresni sunek 6.7. stopnje po Mercallijevi lestvici. Panika in porušeni dimniki, a brez žrtev. Kičevo leži blizu Skopja.

Tudi v Bergamu so občutili v noči od 24. na 25. t. m. potresni sunek, ki je povzročil precej strahu. Ljudje so zbežali iz kino dvoran.

Ob nedavnem potresnem sunku, ki je stresel Ilirsko Bistrico, pa je padlo več velikih kamnov tudi iz stene v farne cerkve na Opčinah.

GROZOTNI PRIMER BANDITIZMA V MILANU

(Nadaljevanje s 1. strani)

je? Odgovor je lahek: zato, ker bi radi bili deležni bogastva in razkošja tudi tisti, ki si ga niso sposobni pridobiti z delom, ali pa jim za delo sploh ni. Zato si ga skušajo zagotoviti z zločinom. Nobeden izmed treh starejših banditov ni bil brez dela in zaslužka. To dokazuje, da dviganje življenjske ravni še ne pomeni avtomatičnega manjšanja zločinskih nagnenj v ljudeh in v tem, da tega ne upoštevajo, je bistvena napaka vseh sistemov, ki težijo samo po materialni blaginji, samo po gospodarskem napredku, pa naj nosijo kakršnokoli ime in barvo. Prizadevanje za gospodarski napredek bi bilo treba neprestano in sproti dopolnjevati z dviganjem ravni vzgoje, prosvete in morale, pa tudi z religioznim duhom.

O tem več kot aktualnem problemu v vseh družbah, ki so že na tem, da dosežejo pravo materialno blaginjo, je spregovoril tudi ministrski predsednik Moro na zborovanju krščansko-demokratskega ženstva v Rimu. Rekel je med drugim — in pri tem je imel v mislih prav ta grozotni primer nesocialnega in nečloveškega gangsterskega zločina v Milanu: »Naša družba gre proti važnim ciljem bogastva, pravičnosti in udeležbe, a kaže mnogo znakov, tudi dramatično značilnih, da ni razvila enakega moralnega in vzgojnega napredka. Lahko se reče, da manjka naši družbeni ureditvi, taki kot je zdaj, primerna opora moralnih vrednot in obvladovanja človeka nad nagoni, ki povzročajo nered in nepopravljive družbene razpoke.«

Čuden izbruh nacionalnega in verskega šovinizma

Kot je te dni poročal jugoslovanski tisk, se je nedavno končalo v Beogradu izredno zasedanje svetega arhierejskega sabora srbske pravoslavne Cerkve. Zasedanje se je začelo 14. septembra pod predsedstvom patriarha Germana. Na saboru so obravnavali sklep makedonskega cerkvenega narodnega sabora, ki je bil letos od 17. do 19. junija v Ohridu in na katerem so proglasili makedonsko pravoslavno Cerkev za samostojno, neodvisno od srbske Cerkve.

Zdaj so na zasedanju arhierejskega sabora srbske Cerkve v Beogradu sklenili, da ne bodo priznali samostojnosti makedonske pravoslavne Cerkve. Pozvali so med drugim makedonske pravoslavne bogoslovce, naj izstopijo iz makedonskih bogoslovij in se prepišejo v srbske. Duhovnike in ljudstvo so pozvali, naj poslušajo srbskega

patriarha, in sklenili še naprej vzdrževati stike z makedonskimi verniki, mimo makedonskega patriarha.

Ti sklepi so naravnost anahronistični. Težko si je misliti, kako je prišlo do njih, saj predstavljajo pravi izbruh nacionalnega in verskega šovinizma. Naperjeni so proti narodu, ki že ima svojo politično samostojnost v obliki lastne narodne republike in kateremu ves svobodoljubni in pametni svet priznava pravico do lastnega narodnega življenja in samostojnega kulturnega razvoja.

Ta izbruh zasluži ostro obsodbo vseh ljudi, ki jim je do urejenih in poštenih odnosov med narodi Jugoslavije, pa tudi vseh svobodoljubnih ljudi, ki odklanjajo šovinizem, nasilje in strahovanje v kakršnikoli obliki, tudi pod arhimandritskimi kapami.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

POROKA

Dne 16. t. m. sta se poročila v Oaklandu v Kaliforniji gospodična Danica Rijavec in g. M. Leca. Nevesta je iz ugledne družine Rijavec v Trnovem pri Gorici, nečakinja g. župnika Rijavca v Kobja glavi. Poroke so se udeležili skoro vsi Slovenci iz San Francisca in Oaklanda, kar je bil dokaz velikega ugleda, ki ga uživajo Rijavčevi v tamkajšnji slovenski koloniji. Čestitamo.

Tajne slušalke in tipalke

V prijetnem gozdiču, 13 kilometrov oddaljenem od Washingtona, leži lepa, osemnadstropna palača. Na pročelju nima nobene naslova, pač pa je na široko obdana z električno žico. Vsako jutro v zgodnjih jutranjih urah se pripeljejo tja resni starejši gospodje, po videzu vseučiliški profesorji. Res jih je med njimi tudi precej takih, drugi so pa kemiki, psihiatri, inženirji, strokovnjaki gospodarskih ved, arheologi in predstavniki mnogih drugih ved.

Tu je središče ameriške obveščevalne službe, znane pod kratico CIA (Central Intelligence Agency). Iz te palače vodijo posebne telefonske žice v Belo hišo, v Pentagon (ministrstvo za obrambo) in v zunanje ministrstvo. Vsako jutro med šesto in sedmo uro ima predsednik Johnson na mi-

zi tajna poročila iz vseh delov sveta, ki jih je ponoči CIA zbrala in preučila.

Poleg CIA obstaja v Združenih državah še devet drugih ustanov varnostnega in obrambnega značaja. Najbolj znana je še FBI (Federal Bureau of Investigation), zasledovalna policija in odsek za osebno varstvo predsednika ZDA. Niti vseh teh se pa stekajo v palači CIA.

Ustanovljena je bila 7. decembra 1941 po strahovitem udarcu, ki so ga dobili Američani pri Pearl Harbourju, ko je japonsko letalstvo uničilo precejšen del ameriške mornarice. Takrat so vse dotedanje obveščevalne službe odpovedale, ker so delovale še po načinu starih vohunskih služb s preoblečenimi vohlači in lepimi ženskami, kot jih vidimo v filmih »Agent št. 007«.

V uradih CIA gre vse nekam bolj vsakdanje, toda z natančnostjo električne ure. Po vsem svetu široko razpredena mreža poročevalcev, opremljena z najmodernejšimi tehničnimi pripomočki, pošilja vsak dan tudi najbolj neznatna poročila. V uradih jih potem strokovnjaki, vsak s svoje znanstvene plati, primerjajo, preučijo in potegujejo končne sklepe.

Dokler se morda ne bo izkazalo, da je tudi CIA »odpovedala«? Kajti v resnici ne odpovedo tajne službe, kajti te pač zbirajo podatke, kakršne dobijo, ampak tisti, katerim so ti podatki namenjeni. Ti se namreč dosledno ravna po svoji osebni viziji resničnosti, ki mnogokrat ne odgovarja resničnosti. Zato se ne zmenijo za resničnost in jo »prečrtajo«, če jim ni všeč. Znano je, da ravna tako diktatorji, ki bi radi krojili resničnost po svoji meri. A pred tem niso imuni niti demokratični državniki. Ravno Slovenci smo bili kot narod že večkrat žrtev tako »prirejenih« resničnosti, tudi s strani ameriških predsednikov.

Tržaškega

Izidi zrelostnih izpitov

Tudi na slovenskih višjih srednjih šolah so se te dni zaključili zrelostni izpiti v jesenskem roku.

Na **znanstvenem liceju** je polagalo izpite 7 kandidatov, od katerih jih je 5 izdelalo, 2 pa sta padla. Izdelali so: Danijel Bizjak, Peter Gruden, Dimitrij Pertot, Ljubomir Stele in Viljem Volpi.

Na **klasičnem liceju** se je prijavilo k izpitom skupno 5 kandidatov, od katerih sta bila dva z goriškega liceja (tudi goriški dijaki polagajo namreč že vrsto let zrelostne izpite v Trstu). Uspešno so opravili izpite štirje kandidati, eden pa je bil zavrnjen. Novi abiturienti so: Ivan Sosič, Nadja Filipčič, Zvonko Legiša in Bogdan Troha.

Na **učiteljski** (tudi na tem zavodu so bili gojenci iz Gorice) je polagalo usposobljenostne izpite osem kandidatov, od katerih so štirje izdelali, štirje pa so padli. Izdelali so: Sonja Božič, Pavel Morelj, Ingrid Nikolavčič in Adela Quinzi.

Izidi zrelostnih izpitov na trgovski akademiji nam še niso znani.

S sosedne strani:

SOLKAN

V nedeljo so imeli Solkanci kar dve spominski kulturni prireditvi. Proslavili so stoletnico ustanovitve solkanske čitalnice. Na pročelju hiše, kjer je imela svoje prostore, so odkrili spominsko ploščo. Slavnostni govornik je pravilno poudaril, da segajo začetki kulturnega in narodnoobrambnega dela v Solkanu in na Goriškem že v dobo pred sto leti in naj bodo vzpodbuda mlajšemu rodu.

Obenem so odkrili spominsko ploščo tudi znamenitemu rojaku Marku Antonu Plenčiču, ki je bil pred dvesto leti profesor zdravilstva na dunajski univerzi in je bil kot mikrobiolog znanstvenik svetovnega slovesa. Ob tej priložnosti sta brata Branko in Ivan Marušič izdala zanimivi brošuri o solkanski čitalnici in o solkanskem znanstveniku Plenčiču.

MIREN

V nedeljo so prišle na mirenki grad številne množice ljudstva od vseh strani. Pri sloveči romarski cerkvi in v vasi pod njo so obhajali starodavno »bendimsko kvaternico«. Avtobusov in avtomobilov je bilo že toliko, da skoraj niso našli prostora za parkiranje. Sončna jesenska nedelja je še bolj privabila ljudstvo z obeh strani meje v lepo baziliko Žalostne Matere božje in na griček, s katerega se nudi edinstven pogled na vso goriško ravan.

KANAL

Sredi oktobra bodo tudi v Kanalu praznovali pomembno obletnico. Z bogatim celotedenskim sporedom, od 9. do 15. oktobra, bodo počastili 100-letnico kanalske čitalnice. Odkrili bodo na trgu tudi doprsni kip skladatelju Mariju Kogoju, ki je preživel mlada leta v Kanalu.

Vsem kandidatom, ki so srečno prestali preizkušnjo, iskreno čestitamo in jim želimo še mnogo nadaljnjih uspehov v življenju.

—0—

NASTOPNI OBISK NOVEGA JUGOSLOVANSKEGA KONZULA V TRSTU

Novi jugoslovanski generalni konzul v Trstu, ing. Marjan Tepina, ki je bil imenovan v to funkcijo po odhodu dosedanjega generalnega konzula Janhube, je napravil v ponedeljek svoj prvi uradni obisk pri tukajšnjih predstavnikih oblasti. Obiskal je vladnega komisarja prefekta dr. Cappellinija.

Generalni konzul, ing. Tepina je kot dolgoletni ljubljanski župan v povojnem času odločilno sodeloval pri velikopoteznem urbanističnem preurejanju Ljubljane, da bi zadobila podobo pravega vele mesta in narodne prestolnice.

SMRT IVANA REGENTA

V torek dopoldne je umrl v Ljubljani znani politični delavec Ivan Regent. Rojen je bil leta 1884 na Kontovelu. Po končani osnovni šoli je služil kot delavec, obenem se je kmalu vključil v politično delo pri socialno-demokratski stranki, ki sta jo organizirala on in dr. Tuma na Primorskem. V Trstu je ustanovil tudi Ljudski oder in je izdajal »Delavski list«.

Po prvi vojni se je priključil italijanski komunistični partiji. Leta 1924 se je umaknil v Ljubljano in nato v Pariz kot partijski funkcionar. Od leta 1931 dalje je bil 13 let v Sovjetski zvezi kot član mednarodne Rdeče pomoči. Po vrnitvi v domovino je opravljal vidne politične službe kot minister in poslanec v Sloveniji. Svoje življenje polno trdega dela je pokojni Regent opisal v treh knjigah svojih spominov, četrti del bo pa izšel po njegovi smrti.

NATEČAJ ZA IZVIRNO BOŽIČNO PESEM

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV razpisuje natečaj za izvirno božično pesem.

PRAVILNIK

Čl. 1 — POGOJI UDELEŽBE

- Natečaja se lahko udeležijo slovenski avtorji, ki stalno bivajo v Italiji in v Avstriji.
- Predložene skladbe morajo biti nove, izvirne in neobjavljene tako glede glasbe kot glede besedila.
- Skladbe morajo biti napisane za mešani zbor, po možnosti z orgelsko spremljavo, in tako da jih lahko izvede večina naših zborov; njihovo trajanje ne sme presegati pet minut.

Čl. 2 — NAČIN UDELEŽBE

- Udeleženci natečaja morajo poslati 4 izvode natečajnega dela čitljivo napisanih in označenih z geslom ali psevdonimom. Geslo ali psevdonim mora biti napisan tudi na posebni kuverti, v kateri naj bo list s podatki o avtorju in njegovem bivališču.
- Natečajna dela je treba poslati na naslov: *Zveza cerkvenih pevskih zborov, Trst, ul. Donizetti, 3/1, do 20. novembra 1967.*
- Če bi se kak avtor udeležil natečaja z več skladbami, mora biti vsaka skladba označena z različnim geslom ali psevdonimom in odposlana kot samostojna pošiljka.

Čl. 3 — OCENJEVALNA KOMISIJA

Predložene skladbe bo ocenila posebna komisija, katere imena bodo pravočasno objavljena.

Čl. 4 — NAGRADE

Prva nagrada znaša L. 30.000, druga L. 20.000, tretja L. 15.000. Posamezni avtor lahko dobi samo eno nagrado.

Čl. 6 — SPOROČILA

Sporočila o natečaju bodo objavljena v slovenskem tisku v Italiji in Avstriji.

KARLO ČOK — 70-LETNIK

V nedeljo je dočkal 70 let znani prijazen šef v Tomažičevem bifeju gospod Karlo Čok. Jubilant je pristen slovenski Tržačan. Po končanih šolah se je moral potikati po raznih frontah, a je vse srečno prestopal in se je zopet vrnil v Trst. Najprej je bil uslužben v raznih delikatesnih trgovinah. Od leta 1930 dalje pa 37 let streže gostom v znanem Tomažičevem bifeju pri borzi. Številnim gostom zna postreči po njih okusu kot malokdo. Gospodu Karlu želimo, da bi še dosti let stal za postrežno mizo vever in nasmejan kot vedno.

Skrb za Kras

Tržaška zbornica arhitektov je v torek priredila sestanek, na katerem so udeleženci obravnavali vprašanje zaščite naravnih lepot tržaškega Krasa. Pobuda je prav gotovo hvale vredna in je v neposredni zvezi z razstavo »Tržaški Kras«, ki jo je v palači »Costanzi« priredila tržaška občina. Na sestanku je prišla soglasno do izraza zahteva, da je treba Kras zaščititi pred nevarnostjo, da se glede na vedno večji proces urbanizacije uničijo njegove edinstvene naravne lepote. Nekateri diskutanti so obžalovali, da ni pravnih instrumentov, ki bi to važno vprašanje pravilno urejevali. V prvi vrsti so zelo pomanjkljivi občinski regulacijski načrti, nekatere občine, kot na primer dolinska, pa regulacijskih načrtov sploh nimajo.

Sestanek, ki ga je priredila zbornica arhitektov, razstava o Krasu, okrogla miza Mladinske konzulte ne bodo seveda mogli

rešiti tega važnega problema, so pa nujno potrebni, ker se na ta način mobilizira javno mnenje in se vsmeri na pravilno pot.

—0—

BALETNA ŠOLA V BARKOVLJAH

BALETNA ŠOLA PD BARKOVLJE bo tudi letos začela z rednim učenjem in sicer v mesecu oktobru v prostorih društva v Barkovljah.

Vpisovanje otrok od 6. leta starosti dalje se bo pričelo v ponedeljek 25. t. m. od 16. do 18. vsak dan. Zaključek vpisovanja v soboto 30. t. m.

Dan začetka učenja bo objavljen pravočasno. Vse podrobnosti bodo prejeli starši otrok ob vpisu. V šolo se lahko vpišejo tudi otroci iz mesta in okolice.

SOLSKA MAŠA ZA DIJAKE

Začetna sv. maša za dijake znanstvenega liceja bo v ponedeljek dne 2. oktobra 1967 ob 10.30 v cerkvi pri Sv. Ivanu.

Naslednji dan se začne redni pouk.

ZACETEK SOLSKEGA LETA

V ponedeljek, 2. oktobra, se bo začelo novo šolsko leto. Ravnateljstva slovenskih srednjih šol: liceja-gimnazije, učiteljska in enotne srednje šole opozarjajo dijake, da se začne šolsko leto z začetno mašo, ki se bo darovala v ponedeljek zjutraj ob deseti uri v stolni cerkvi. Dijaki naj se zberejo pol ure poprej v šolskih prostorih, odkoder bodo skupno odšli v cerkev. Naslednji dan bo že reden pouk.

Isti dan se začne z mašo tudi šolsko leto na slovenskih osnovnih šolah.

Štmaver:

NOV PAR — TRGATEV

V soboto, 9. septembra, sta se poročila v župni cerkvi kmečki posestnik Bensa Silvan z Oslavja in delavka Devinar Marija iz Štmavra. Ženina poznamo kot delavnega člana prosvetnega društva »J. Abram« v Pevmi. Bil je tudi član znanega pevskega okteta »Planika«. Zato so člani okteta tudi poskrbeli za ubrano petje ob ženitovanjskem veselju. Ženinu in nevesti izražajo vsi prijatelji in sosede ponovno svoja voščila.

Trgatev je pri nas že v polnem teku, pravzaprav gre že h koncu. Gospodarji se ne pritožujejo nad pridelkom. Zadnje deževje je seveda precej škodilo, vendar je grozdja več, kot smo pričakovali in tudi kapljica bo dobra.

Ob trgatvi smo se pa spet jezili nad našimi razdrapanimi klanci. Obljube imamo, da se bo tudi naša cesta popravila in asfaltirala, menda že spomladi. Za sedaj bi pa morala občina poskrbeti, da se cesta vsaj za silo popravi, ker povzroča že dovolj škode avtomobilistom, kolesarjem, pa tudi pešcem, ki si bodo obrusili noge do kolen.

Nadškofovo ustoličenje

V nedeljo, 24. septembra, je bil slovesno ustoličen v stolnici sv. Hilarija in Tacijana novi goriški nadškof msgr. Peter Cocolin. Z ustoličenjem je nadškof pravno prevzel vrhovno vodstvo goriške nadškofije pod izbranim geslom »In nomine Christi«, »v Kristusovem imenu«. Slovesnost ustoličenja se je začela med zvonjenjem z vseh zvonikov ob štirih in pol popoldne, ko je nadškof odšel iz svoje palače v svečanem sprevedu čez Travniki, po ulici Roma, Crispi in Marconi v stolnico. V sprevedu, ki ga je na pločnikih pozdravljala številna množica ljudstva, so korakali skavti, godba iz Tržiča, verske organizacije, duhovščina z zastopniki tržaškega in videmskega kapitlja, papeški odlikovanci, sorodniki ter vse javne oblasti z župani občin, ki spada jo pod goriško nadškofijo. Pred stolnico je stal oddelek pehote, ki je nadškofu izkazal vojaške časti.

V natrpani cerkvi je zapel zbor pod vodstvom dirigenta Jericija latinski pozdrav, nakar je prebral kanonik Ristits papeška pisma o nadškofovem imenovanju. Po čitanju uradnih bul je naslovil prošt Soranzo na novega nadpastirja vdanostne pozdrave goriške duhovščine in vernikov. Po molitvi za nadškofa, je ta podelil svoj prvi nadpastirski blagoslov vernikom. Nato so vsi prisotni duhovniki po vrsti poklekili pred nadškofa v izraz pokorščine. Sledil je nad-

V nedeljo zvečer so se končale šeste mednarodne pevske tekme, ki jih je organiziralo pevsko društvo »Seghizzi« s podporo dežele, pokrajine in občine. Nastopali so mešani, moški in ženski zbori. Letošnje tekmovanje je bilo na višji ravni kot lansko, če izvajamo kak zbor, ki je na zaključnem koncertu nastopil bolj s popevkami kot z resnimi skladbami.

Od slovenskih zborov so peli: »Tone Tomšič« iz Ljubljane, »Mirko Filej« iz Gorice, »Vasilij Mirk« s Proseka-Kontovela in »Jacopus Gallus« iz Trsta. V skupini narodnih pesmi je prejel prvo nagrado zbor »Tone Tomšič«, drugo praški mešani zbor, ki je znal tudi res gosposko nastopiti, tretji je zbor »Moša Pijade« iz Zagreba, četrti pa naš »Gallus« iz Trsta. V skupini moških zborov se je odlikovala italijanska skupina »Lino Mariani« iz Pulja, na četrto mesto se je uvrstil »Vasilij Mirk« s Proseka-Kontovela, na sedmo je pa prišel zbor »Filej« iz Gorice. O njem se je izrazil tudi uradni skladatelj, pater Miolli, da ima dobre glasove, potreba je pa še nekaj vaje.

V skupini polifonskega petja za mešane zборе je dobil prvo in zaslužno nagrado mešani zbor iz Prage, drugo mešani zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane. Med polifonskimi moškimi zbori je prvi nagrajen zbor »Emes Grion« iz Tržiča, drugi pa je »Vasilij Mirk« s Proseka. Izmed ženskih zborov pa so se za polifonijo odlikovale pevke iz Prage, za njimi pevke »Rondinelle« iz Padove. Umetniško je tekmovanje na splošno

skofov nagovor. »Prihajam med vas,« je začel, »v Kristusovem imenu po stopinjah apostolov in svetih škofov, utemeljiteljev in varuhov te Cerkve, oglejske hčerke.« Nadaljeval je s spomini na nadškofa Sedeja, ki je znal v svoji dolgi dobi škofovanja utrditi versko življenje in združiti vernike vseh narodnosti v škofiji. Omenil je tudi vse druge škofo po Sedeju na goriškem škofovskem sedežu. Poudaril je važnost vseh katoliških organizacij, italijanskih in slovenskih, za obnovo verskega življenja v koncilskem duhu. Kot osrednje točke svojega programa je nadškof označil proti koncu govora tesno sodelovanje posebno z župniki po farah, ki morajo čutiti, da niso pri svojem težavnem delu osamljeni, marveč da imajo trdno vodstvo, da se bo krščanska misel v širino in globino prilagodila sodobnemu svetu in bo vedno v njem prisotna. Obenem je poudaril tudi potrebo dejanskega delovanja za dvig človečanskih in socialnih vrednot vseh.

Sledila je slovesna maša z zaključnim nadškofovim blagoslovom. Zvečer je bil prirejen v nadškofijski palači sprejem za povabljenе predstavnike upravnih in kulturnih oblasti. V njih imenu in v imenu vsega goriškega ljudstva je pokrajinski predsednik Chientarolli pozdravil nadškofa, nakar se je ta zahvalil s pripombo, da dobro pozna dušo tega ljudstva iz dolgih let svojega pastirovanja.

Iz Goriške

PEVSKE TEKME

dobro uspelo, čeprav je imelo občinstvo nekatere pomisleke proti sklepom razsodišča.

Poleg umetniške pa imajo ta tekmovanja tudi drugo, politično-moralno plat, kar je dobro poudaril v zaključnem pozdravu goriški župan Martina. Duh prijateljstva in bratstva v kulturnih odnosih, je dejal, naj privede evropske narode tudi do političnega zblizanja. Svoje besede je še podkrepil, ko je povabil na oder k razdeljevanju odlikovanj tudi jugoslovanskega konzula Gačnika. Prihodnje leto se bo bratsko kulturno sodelovanje pri mednarodnih pevskih tekmah v Gorici razširilo še na bolgarske, madžarske in nizozemske zборе.

—0—

Števerjan:

TRGATEV — CESTE

Ne bomo govorili o trgatvi, ker gre pravzaprav že h kraju. Vinogradniki so se zbal dežja, ki je res že povzročil gnitje, zlasti tokajca. Zato so se urno lotili trgatve. Pridetek je boljši kot lani in ga je tudi več.

Moramo pa dostaviti, da je letos v nekaterih kleteh bolj malo dela. Ne škripajo ne mastilnice, ne stiskalnice. Prišel je v navado nov način prodaje trtnega pridelka. Prihajajo kupci, po večini s Krmina in okolice, ki pokupijo kar pobrano grozdje. Plačujejo ga po 130 do 150 lir. Marsikateremu pridelovalcu pride to kar prav.

Pa še nekaj o naših cestah. Krožna pot »češenj in vina« ni še v takem redu kot se je pisalo. Začeli bodo na novo asfaltirati cesto od Bukovja doli proti Grojni. Zasilna asfaltna prevleka je vsa razpokana in zgrbančena. Za popravila je treba okrog 4 milijone lir, katere bo po dosedanjih obljubah krila dežela. Cesto z Oslavja proti Števerjanu pa še popravlja podjetje Mattioli. Tu gre nekoliko težje, ker se ponekod cestišče posipa. Posebno zadnji konec proti Križišču je v stalni nevarnosti. Gradbeno podjetje bo moralo postaviti trdne podpornike v obliki slepih mostov, če ne, ne bo nič. Sicer pa se bodo lahko zgradili, ker je za ta dela nakazanih približno 180 milijonov lir. Je pa tudi že skrajni čas, da bo končno tudi ta cesta prehodna.

Naš otroški vrtec pa kar živahno deluje. Pod skrbnim vodstvom dveh šolskih sester se igra in uči v njem kar 33 malčkov. Pred dvema nedeljama so jih voditeljice že popeljale na izlet na Barbano. Za starše je velika olajšava, ker vedo, da so njih otroci v vrtcu v varnih rokah.

PROFESORJEVO SLOVO

V torek zvečer se je poslovil od svojih stanskih kolegov msgr. prof. dr. France Močnik, ki zapuša svoje dolgoletno dejavnost na slovenskih višjih srednjih šolah kot profesor matematike.

Na poslovilnem večeru se je profesorju Močniku zahvalil za dolgoletno in nesebično delo ravnatelj Rožič. Starosta profsorskih zborov Bednarik pa je v nagovoru poudaril Močnikovo dosedanje delovanje in mu je voščil na novih položajih, morda še važnejših, da bi prav tako uspešno deloval v prid našega ljudstva.

POROKA

V soboto sta se poročila v cerkvi v Pevmi Načja Pavlin iz znane družine pri soškem mostu in Aleš Kusič. Vsi znanci in prijatelji želijo novoročencema dosti sreče na novi življenjski poti.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Šmo res tako revni in majhni?

V besedilu predavanja Mire Mihelič »Proza danes v Sloveniji«, kot je bilo razdeljeno udeležencem letošnjega zborovanja srednjeevropskih pisateljev v Gorici, je že v prvih vrstah zapisano tole: »Slovenska zavest se je začela z literaturo. Posebne zgodovinske okoliščine, tisoč let tuje nadvlade, naša revnost in majhnost so povzročili, da so morali Slovenci razviti duhovni potencial v sebi ali pa telesno in duhovno izginiti s površja zemlje.«

Nimam namena polemizirati z Miro Mihelič, kar zadeva vsebino predavanja, ker ima pač vsakdo pravico, da presoja stvari po svoje. Rad pa bi ob teh uvodnih besedah njenega sicer zanimivega, inteligentnega in precej objektivnega referata opozoril na neko tipično lastnost Slovencev in zlasti slovenskih intelektualcev: na potrebo po samoomalovaževanju in samopomilovanju.

PRESPLOŠNO PRIKAZOVANJE

Verjetno je bilo tujim udeležencem resnično kaj do tega, da bi bili informirani o tem, kaj se danes dogaja v slovenski literaturi, in Miro Mihelič bi bila mogla povedati poleg tistega, kar je povedala, še marsikaj zanimivega, zlasti o idejni in vsebinski, ne pa samo literarno-stilistični plati, kajti v tem pogledu se slovenska literatura prav nič ne razlikuje od literatur vseh drugih evropskih narodov. Povsod si je proza v poveljnih letih »utrla svojo pot«; povsod so »v začetku tega novega razvoja zlasti mladi pisatelji, ki niso bili obremenjeni s preteklostjo in so se v odklanjanju ideoloških in estetskih nazorov prejšnje generacije nazivali »kritična generacija«, lotili nove snovi z direktnim uporabo zoper tradicijo«; povsod so »pri mlajših generacijah... prišle do izraza vse smeri od simbolike in neposredne imaginativne narativnosti (domišljajske pripovednosti) do filozofske treznega pisanja in eksperimentiranja s tehniko antiromana« itd., kot piše Miro Mihelič. Slovenska literatura ne predstavlja v tem novem literarnem dogajanju v Evropi nikake izjeme. Bolje bi bilo morda ponazoriti to duhovno in literarno strujenje na posameznih pisateljih in opozoriti na posamezna značilna dela, ki bi mogla pritegniti pozornost tujih literarnih krogov in zlasti prevajalcev. Predvsem pa ni bilo potrebno že v prvih besedah opozarjati udeležence na dozdnevno »revnost in majhnost« slovenskega naroda.

ISKANJE ALIBIJA?

Res je namreč le to, da postaja tako tarnanje nad našo narodno revnostjo in majhnostjo že zo-

prno in zveni kot nekako opravičevanje, kot alibi za marsikaj, česar nismo napravili ali kar bi lahko zmogli, pa ne spravimo skupaj, kljub svoji »majhnosti«. Vsakdo ve, da Slovenci v današnjem svetu nikakor ne spadamo med revne in nerazvite narode. Nasprotno, sam predsednik slovenske vlade je pred kratkim poudaril v nekem svojem govoru, da smo verjetno najbolj razvita narodna skupnost v socialističnem svetu (gledano na narod kot celoto). Če danes manjka denarja za to in ono ali celo tudi za financiranje kulturne dejavnosti, so za to krivi drugi vzroki (napačno porazdeljevanje narodnega dohodka), ne pa prenižek narodni dohodek, ki bi opravičeval tidičev, da smo reven narod. In to ne velja niti za preteklost (kot je imela najbrž to Miro Mihelič v mislih), kajti tudi takrat je bilo v Evropi več narodov, ki so bili revnejši od nas (gledano kot celota), kot pa takih, ki so živeli bolje. Treba je prebrati le stare dokumente in dela, ki pišejo o tem.

MAJHNOST ZARADI SAMOUNICEVANJA

Kar pa zadeva našo majhnost, smo Slovenci »majhen« narod le v primerjavi z našimi sosedi (80 milijonov nemško govorečih ljudi, 50 milijonov Italijanov, 10 milijonov Madžarov), nismo pa tako majhni v primerjavi z Evropo kot celoto. V Evropi je cela vrsta narodov, ki niso mnogo številnejši, in tudi ne mnogo na boljšem, kar zadeva narodno življenje, in vendar ne stokajo venomer, kako so majhni. Slovenija bo dosegla letos menda 1.700.000 prebivalcev in tudi če računamo, da niso vsi Slovenci, so tu še naše manjšine, in vseh skupaj nas je vendar toliko kot prebivalstva marsikateri države v drugih delih sveta in celo več, ne glede na to, da je naš duhovni in gospodarski potencial velikokratno močnejši.

Če pa se danes čutimo majhni in revni, ali nismo zato tudi sami krivi? Saj hočemo sami biti še manjši. Po statističnih podatkih in računih strokovnjakov je vsako leto v Sloveniji približno toliko splavov kot rojstev, torej vsaj 25.000 do 28.000. V desetih letih bi se brez tega kolektivnega zločina pomnožilo prebivalstvo Slovenije za več kot četrta milijona ljudi, v 20 letih za pol milijona, ne računajoč na bodoči naradni prirastek, ki bi ga dobili, če bi se ti v materinih telesih pomorjeni otroci bili smeli roditi, živeti in pozneje ljubiti in imeti tudi sami otroke. In naša »revnost« bi bila morda sorazmerno še veliko manjša, če bi čez leta teh pol milijona mladih ljudi dokončalo šolanje in začelo ustvarjati tako na materialnem kot na duhovnem področju.

Kdo ve, koliko potencialnih genijev je bilo tako odplaknjenih z odpadki v kanale, preden so smeli samostojno zadihati.

MAJHNOST IN VELICINA STA NEKAJ RELATIVNEGA

Stokanje nad našo majhnostjo in revnostjo torej nima nobenega smisla in pomena. Velicina in moč narodov sta nekaj relativnega. Pet milijonov Švicarjev pomeni za mednarodno gospodarsko življenje mnogo večjo gospodarsko moč kot 500 milijonov Indijcev in Danska s svojimi 4 milijoni prebivalcev je dala svetovni literaturi več kot Kitajska s svojimi 700 milijoni prebivalcev, da ne omenjamo Aten in perzijskega imperija ali male izobražene srednjeveške Irske in imperijev Atile ali Džingis kana.

Stokanje o naši dozdevni majhnosti in revnosti je torej odveč, je morda le nehoteno, iz navade porojeno zvrčanje krivde za tisto, kar nismo, pa bi lahko bili, na razmere zunaj nas, medtem ko sta naše narodno bogastvo in naša velicina v resnici odvisna samo od naše lastne življenjske volje, od naše lastne ustvarjalnosti in veličine. Sklicevanje na našo dozdevno revščino in majhnost pa zbija samozavest in ponos našega naroda in vzbuja v njem občutke manjvrednosti, ki absolutno niso upravičeni, kakor ni bilo nikoli in ni niti danes upravičeno dajati prednost masi pred kvaliteto. Od nas je odvisno, če hočemo biti kvaliteta ali samo del neke mase. Mislim, da je ravno naloga pisateljev, da vzgajajo naš narod k takemu gledanju in k premagovanju občutkov samopomilovanja in samoponiževanja, posebno še pred tujci in na mednarodnih forumih.

PREŽIVELA ROMANTIKA IN SOLZAVOST

Teh pripomb ni vzbudil samo referat Mire Mihelič, ampak marsikaj, kar je bilo zapisanega v zadnjih letih v podobnem smislu, tako npr. nekateri članki v reviji, ki jo izdaja Društvo slovenskih pisateljev, da bi predstavljala slovensko literaturo tujini. Ponekod se govori celo o tisočletnem »suženjstvu« Slovencev, ne da bi se avtorji zavedali, da trezno misleči tujec razume pod besedo suženjstvo pač suženjstvo, kot so ga morali prenašati npr. ameriški črnci v preteklih stoletjih, da pa smo bili Slovenci kvečjemu pod tujo nadoblastjo in podložniki tujih vladarjev. Toda v Evropi je malo narodov, ki niso doživljali istega v času, ko je bila Evropa razdeljena le v nekaj cesarstev in je »rimsko cesarstvo nemške nacije« segalo od Baltika do Gibraltarja, ne upoštevajoč skoro celotne Južne in Srednje Amerike.

Vse to pomeni, da smo Slovenci gospodarsko sicer že v treznem 20. stoletju, v svojem izrazoslovju — in pojmovanju — pa smo ostali pri romantičnem pretiravanju in solzavosti preteklega stoletja.

E. Z.

Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Značilno je tudi, da niso bili samo stari Slovenci tisti, ki so imenovali krščanske sužnje krščeniški ali krščenice, ampak da so tako imenovali tudi Vikingi revne podložne kristjane na Islandiji in morda že v domovini. Krstbù je pomenilo: revna kmetija. To pa pomeni, da je morala obstojati neka zveza med temi izrazi pri Solvendcih in Skandinavcih in da so Slovenci verjetno zaznali za krščanstvo (in ga v glavnem ošabno odklanjali in kristjane zaslužnjevali), ko so bili še v zvezi s skandinavsko pradomovino, tako da je izraz krščenik v pomenu reveža ali sužnja prodril tudi tja. Morda se je nanašal prvotno na rimljanske vojne ujetnike, ki so bili že kristjani.

Da so Slovenci v resnici prišli v stik s krščanstvom že neke na severu in v času, ko so govorili že v glavnem nordijsko, dokazuje poleg teh zgodovinskih virov tudi mnogo starih slovenskih verskih izrazov. Naj jih navedemo samo nekaj:

Greh pride iz skandinavske besede arg z istim pomenom, slovenska beseda zavrči (zavrženi angeli) pa pride iz skandinavskega glagola averge.

Stara beseda glagoliti (govoriti) je gotovo iz staronordijskega glagola gala, ki je pomenil: kričati, govoriti, prositi, peti (posebno čarovne besede). Oblike od gala so bile še: gel, gól, gólum, gallin, goela. Glagolite pride verjetno iz ponovitve zapovedi: gal-gol. Tako je pač zapovedal duhovnik ljudem, ki naj bi ponavljali za njim molitve.

Peti pride iz skandinavske besede beda ali bedja, ki je pomenila moliti. Verjetno je, da so morali ljudje, ki so se želeli dati krstiti, glasno ponavljati glavne resnice krščanskega nauka in se učiti moliti, v pojočem tonu, kakor delajo to danes otroci v šoli. Odtod beseda peti. Beseda varuj ali obvaruj pa pride iz skandinavske besede bevare — obvarovati, varovati. Bog je, kot že omenjeno, iz bogi — nebesni obok, bukve iz bok, znani svetopisemski rek o iveri v tujem in o brunu v lastnem očesu pa je gotovo v zvezi s staronordijskima besedama ívera — tisto, kar je notri, in brún — trepalnica; obrv pa pride iz o-brá (brá — dlačica iz obrvi, o pa pomeni nekaj okroglega ali upognjenega).

Bud je pomenilo: bodi! Daap ali döpa pa

je pomenilo krstiti; od besede daaper (krstitelj) pride morda izraz boter. Z besedo döpa so morda v zvezi tudi kraji, ki se imenujejo Devin, na Primorskem, v severnovzhodni Avstriji in na Slovaškem. Morda so bile tam v davnih časih cerkve ali kapele, kjer so krščevali ljudi.

Staronordijsko se je reklo postnemu času fostu-tid in slovenski izraz post preveč spominja nanj, da bi bilo mogoče to prezreti.

Beseda knjiga je gotovo v zvezi s staronordijskim izrazom hníga — obračati liste, v nasprotju s preprostim pergamentom. Hnygja je pomenilo ločiti eno od drugega.

Ilir je pomenilo v staronordijskem jeziku zlo, in od tega pridejo — kot že omenjeno — slovenski izrazi zli in zlo, ilovica in Iliri.

Zelo verjetno je tudi, da pride znani slovenski izraz žebrati (moliti) od staronordijskega izraza imbru v besedi imbru-dagr, novonorveško imbre-dag. Tako so se imenovali trije postni (in molitveni) dnevi pred velikimi prazniki Božičem, Veliko nočjo in Velikim šmarnom. Pri tem naj opozorimo tudi na zanimiv jezikovni pojav, da je slovensčina prenesla nemški izraz Weihnacht (Božič) na praznik Kristusovega vstajenja — Veliko noč, kar gotovo ni nič drugega

(Nadaljevanje na 7. strani)

GOSPODARSTVO**Priprava domače pijače - petijota**

Petijota ne smemo prodajati in niti ne hraniti v istih prostorih, kjer se nahaja vino, ki je določeno za prodajo. Za prestopnike so hude kazni, najmanj zaplemba in globa po 1.000 lir za vsak liter.

Nihče pa ne brani, da si napraviš nekoliko domače pijače za lastno uporabo. To vprašanje je posebno važno tam, kjer je toča uničila ves pridelek, kar se je letos zgodilo na Vipavskem, ko so mnogi pridelali v rednih letih po 100 hl, so pridelali letos komaj 5 hl, posestnik rednih 30 hl pa komaj 2 ornici grozdja. V takih slučajih prizadeti večinoma nimajo sredstev, da bi si kupili drugo vino. Petijot je dobra pomoč, a seveda mora biti pravilno pripravljen.

Zgornji posestnik, kateremu je toča pustila komaj 2 ornici grozdja, je želel imeti v celoti 7 hl petijota. Ravnal je takole: Pridelano grozdje je zmastil v plavnik-bedenj. Ko je začelo kipeti, je zlil na grozdje raztopino sladkorja. Ta je bila pripravljena iz 600 litrov vode in 120 kg sladkorja, torej 20 kg sladkorja na hl. Najprej je zavrel 100 litrov vode, ki jo je prilil k ostalim 500 li-

trom vode, tako da je imel 600 litrov mlačne vode. V tej mlačni vodi je raztopil 120 kg sladkorja, potem pa še 1 kg vinske kisline, 60 gramov tanina in 12 dkg amonijevog fosfata: vinska kislina služi za pravi okus, tanin oskrbi trpežnost, amonijev fosfat pa služi kiselnim glivicam za hrano, da potem živahneje delujejo, oziroma se množijo. Vse to je raztopil v mlačnih 600 litrih vode in med neprestanim mešanjem polagoma vlival v plavnik h kipečemu moštu. Vse skupaj je začelo že prvi večer prav živahno kipeti. Plavnik je pokril z najlonom, kot ga uporabljajo vrtnarji. Gospodar je skrbno pazil na toploto, da se ni preveč dvignila — nad 25 stop. Celzija — in da ni padla izpod 16 stopinj. Brozga je še vrela v plavniku, ko jo je nalil v sod. Imela je že prav dober vinski okus.

Ta petijot bo brez dvoma dober in močan, saj bo kazal več kot 11 stopinj alkohola (20 kg sladkorja daje 12% alkohola).

Tako pravilno naredimo petijot. Nikdar ne smemo zlit prevroče vode ali raztopine na kipečo podlago, ker se s tem zamorijo glivice. Paziti je potrebno na toploto: V posodi, bednju ali sodu mora biti toplota med 16 in 25 stopinj Celzija, nikdar manj in nikdar več, vse do konca kipenja, to je, dokler je spoznati kaj sladkobe. Drugače pa se ravna s petijotom tako kot s pravim vinom.

Petijot lahko delamo s tropinami, z drožji in tudi z vinom. Čim več je teh predmetov, tem bolj bo izdelek podoben pravemu vinu. Če pa so tropine kisle, ali kislo drožje ali vino, ne smemo s temi predmeti delati petijota, ker dobimo samo zagatno kislico. Če niso tropine sladke in mokre od mošta in v vsakem drugem slučaju, moramo dodati vrelnih glivic.

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 6. strani)

kakor izraz Weih (Velika) — nacht (noč). Zakaj in kdaj se je to zgodilo, zaenkrat ne vemo, vsekakor pa najbrž zato, ker je bil izraz Božič zaradi tradicije praznovanja poganskega praznika Bósi tako zakoreninjen pri slovenskem narodu, da ga tudi krščanstvo ni moglo odpraviti in se je zadovoljilo s tem, da je preneslo ime Božiča na Veliko noč.

(Dalje)

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ 67 ■■■■■ V RUSKEM UJETNIŠTVU ■■■■■ Inž.-J. R. ■■■

Po sredi pa je šel proti vratom zbor duhovnikov v razkošnih ornatih, posebno oni v sredi. Nismo vedeli, kdo je, a bil je, kot smo potem zvedeli, arhierej ali celo arhiepiskop, škof ali nadškof. Ko je prišel na kakšnih 15 korakov, se nam je zdelo, da nas gleda ježno. Ko je prišel še bliže pa smo bili prepričani, da nas res ježno gleda, in zato smo se obrnili in šli ven. Zbor pa je na koru pel »Gospodi, gospodi, gospodi pomiluj!«

Sele pred cerkvijo smo ugotovili, zakaj je bil arhierej na nas jezen. Vsi ostali verniki so se trkali na prsi, mi pa smo stali mirno in nismo imeli niti glave posebno priklonjene.

Tovarišem sem omenil, da grem naprej proti našemu »traktiru«, oni pa naj pazijo, da pridejo opoldne. Ne se izgubiti, sem še zaklical.

Vrnil sem se na Puškinovo ulico in šel mimo oglov, ki so se mi zdeli že skoraj znani. Kmalu sem bil pri parku in ko sem pogledal proti »traktiru«, sem opazil praporščika z lepim šopom gladiol v rokah. Kaj je znorel ta človek, kaj bo z gladiolami? Ali naj jih nesem v cerkev? sem pomislil.

Različne misli so mi rojile po glavi. Ko prideva skupaj, mi pravi, da me prav lepo prosi, naj nesem ta šop rož tisti »barišnji«, ki sedi sama in bere knjigo na klopci pod ono visoko brezo onkraj ribnika.

»In kaj naj ji rečem? Kdo pošilja?«

»Na tako vprašanje odgovorite, da pošilja tisti, ki noč in dan o vas sanja!«

Počakal da me bo pred vrati traktira.

Šel sem tako, da sem napravil daljši lok okoli ribnika, da sem si »barišnjo« tudi bolje ogledal. Nima napačnega okusa gaspodin praporščik, sem pomislil. Ustavil sem se pred njo, postavil se v držo »mirno«, priklonil glavo in ji ponudil šop.

Ona se je nekoliko ustrašila in vprašala: »A vi, kdo ste?«

»Vojni ujetnik.« »Kdo pa pošilja cvetlice?«

»Pošilja jih častnik, ki noč in dan sanja o vas.«

Tedaj se je posmejala, se mi zahvalila in vprašala, če ga bom še videl? Rekel sem, da ga bom najbrž kmalu videl.

»Potem mu recite, naj pride sem.«

(Dalje)

MOŠTIMETER GUYOT ALI BABO?

Moštimeter Guyot nam pokaže, koliko sladkorja je v enem hl mošta, moštimeter Babo pa koliko ga je v 100 kg. Razlike med obema so velike, ker hl mošta tehta mnogo več kot 100 kg, navadno za 15 do 25% več. Zato pa mora moštimeter Guyot vedno kazati več stopinj kot moštimeter Babo. To moramo pri praktičnem merjenju moštov upoštevati. Če kaže eden več (Guyot) in drugi manj (Babo), sta kljub temu oba dobra.

Če hočemo vedeti, koliko alkohola bo imelo vino, in poznamo stopinjo sladkorja v moštu, potem množimo številko moštimetra z 0.56, če je mošt bil kar vzet iz sode ali plavnika. Če pa smo ga prej očistili, čeprav filtrirali samo skozi navadno žepno ruto, potem množimo številko moštmera z 0.6; če pa smo mošt pred merjenjem filtrirali — skozi filtrirni papir —, potem množimo številko moštimetra z 0.63.

PREDRAGO SADJE V ITALIJI

Italijanski časniki pišejo, da uživajo ljudje v Italiji malo sadja, ker so cene previsoke. V Turinu požre okrog 60% cene distribucija, tako da žanje tisti, ki ne dela. V drugih mestih ni nič bolje, če ne še slabše.

Spričo tega je tudi razumljivo, da se je razvila ravno okrog sadnih tržišč na jugu najhujša mafija.

PRIDELEK VINA IN CENE

Prav v zadnjih tednih pred pričetkom trgatve je cena vina nekoliko poskočila, potem pa se ustavila na doseženi ravni. Ni razlogov, da bi se cena morala znižati, ravno narobe. Zaloge vina so ob začetku trgatve manjše kot lani in jih cenijo na kakih 15 milijonov hl. Računajo, da bo letošnji pridelek vina približno enak lanskemu, kakovost pa bo ponekod boljša, drugod slabša. Lani je znašal pridelek vina nekaj nad 65 milijonov hl in toliko bo znašal letos. Nekaj vloge igra tudi izvoz, ki je letos znatno manjši od lanskega. Pri tem pa je potrebno pripomniti, da se je znižal izvoz verjeto, ne pa navadnega vina.

Z Goriškega

Rupa:

POROKA — PROŠNJA

V soboto si bosta obljubila pred oltarjem večno zvestobo naš domačin Pahor Jurij in nevesta Cijan Dragica s Peči. Zenin je znani in delavni zidarski podjetnik, ki je zgradil že dosti ličnih hišic okrog Rupe, Peči in Sovodenj. Vedno je bil tudi navdušen in zvest pevec našega zbora; tudi nevesta je vedno sodelovala pri pevskem zboru. Mlademu paru kličemo vsi prijatelji in znanci: Bog vaju živi v sreči in veselju dosti let!

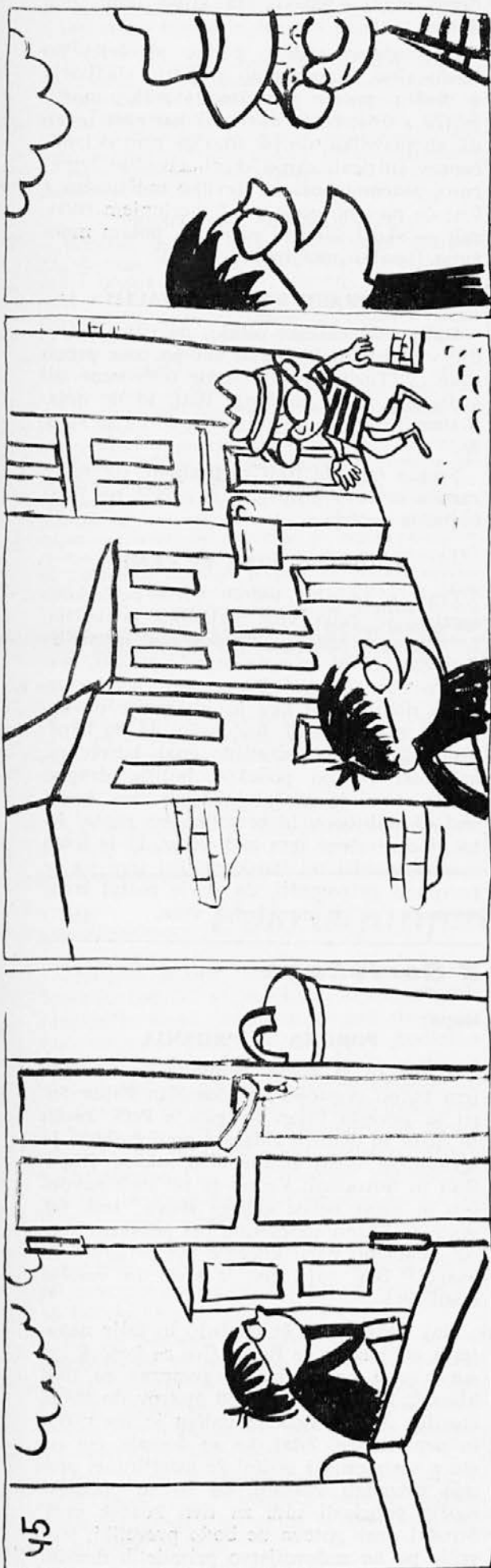
Naj dodamo tu še prošnjo in želje nekaterih občanarjev iz Rupe. Gre za košček ceste v vasi pri cerkvi, pravzaprav za tisti klančič, dolg le kakih 250 metrov do hišne številke 25. Ob vsakem naliu je ves razrit in neprehoden. Zdaj, ko so domala vse ceste v sovojenjski občini že asfaltirane, prosijo prizadeti vaščani, da bi se občinski možje pobrigali tudi za tisti košček poti. Stroški prav gotovo ne bodo preveliki, tem večje pa bo zadovoljstvo prizadetih družin.

Srečka na podstrešju

Riše ANDREJ NOVAK

23

Piše TONE FORNEZZI

45. Dárko je bil pri svojem dežurstvu mnogo bolj hladnokrven kot Marko pred njim. Malomarno se je usedel na stopnice sosednjih vežnih vrat, si krajšal čas z žvižganjem in opazoval vrata stariše z opečnato streho, pod katero morda čepi iskani nepridiprav.

Sedel je, gledal in žvižgal. Nič posebnega se ni zgodilo.

Ko pa je po kosilu zagledal Pika, ki je prišel

izmenjo, je nehote planil v krahot. Pik je namreč postal previden po vsem tem, kar mu je povedal Marko. Zavedal se je, da si je profesor prav njega najbolje zapomnil, in zato si zdaj ni bil prav nič podoben. Pik sploh ni bil več Pik. Na glavi je imel pomečkan klobuk, na nosu pa velika roževinasta očala, ki so mu drsela navzdol. Sicer pa sploh ni gledal skozi tiste leče.

»Dedkove so, pa nič ne vidim. Kaj se pa režiš,

slika? Saj imaš ti tudi očala!« je dejal Pik z rahlim privokom užaljenosti.

»Že prav, že prav, Pik, oprusti no, ampak prav smešen si videti, sicer ti pa moram čestitati, prav odlično si se spomnil!« je odvrnil Dárko. Pik se je pohvale pri prči razveselil in zadovoljen pripomnil:

»Že res, da me zdaj nihče ne pozna, vendar je nevarnost, da tudi jaz nikogar ne bom.«

46. Dva dni so že pobajkovali po ulici Neznane-ga heroja; zdaj Marko, zdaj Dárko, zdaj Pik z velikimi očali, pa spet Marko in kolobar se je znova zavrtel. Lopova v karirastem suknjiču pa ni bilo, ne njega ne njemu podobnega. Vsi trije so stanovalcem v ulici Neznane-ga heroja postali že precej sumljivi. Fantje so videli, da se ljudje bolj in bolj ozirajo za njimi.

Tretji dan so prenehali opazovati. Takoj po ko-

silu so se zbrali v Podmornici.

»Po mojem tiste barabe ni na podstrešju, kajti v treh dneh bi se pa prav gotovo prikazal.« je precej nejevoljno ocenil Pik. Marko in Dárko pa sta mu brez besed prikimala.

Nekaj časa so molčali, nato pa je Dárko predlagal:

»Lopova, pa naj bo sam ali ne, najbrž res ni na podstrešju. Zelo verjetno nam jo je popihal, zdaj

pa se škodoželjno reži, ko ve, da mlilniki ne iščejo njega, ampak nas. V lepo godljo smo zabredli. Edino, kar nam ostane, je to, da zdaj temeljito pregleddamo podstrešje. Morda bomo našli vsaj leksikon. Zares ne vem, kaj bi takšnale baraba s knjigo. Saj nemara še brati ne zna, dobro prav gotovo ne.«

Marko in Pik sta se z Dárkom povsem strinja-la. Brez posebnega besedičenja so se razšli.